

αβώριος

λόγος

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

ΔΕΛΦΩΝ - ΜΙΑΟΥΛΗ • ΤΗΛ. 2310-828989

ΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

(ΜΕΡΟΣ Α΄)

ΕΤΟΣ Ε΄

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2012 • ΤΕΥΧΟΣ 22

www.inmetamorfoseos.gr

facebook: Ιερός Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος

Όλοι σχεδόν έχουμε πάει σε μνημόσυνο συγγενικού ή προσφιλούς μας προσώπου. Πόσοι όμως γνωρίζουν ποιος είναι ο πραγματικός σκοπός του; Οι περισσότεροι τελούν τα μνημόσυνα των κεκοιμημένων καθαρά από λόγους παράδοσης. Τα μνημόσυνα είναι άρρηκτα δεμένα με τη Θεολογία της Ορθοδοξίας για τη ζωή μετά το θάνατο.

Αρχαία και σταθερή είναι η παράδοση της Εκκλησίας μας να δέεται για τους νεκρούς. Η διήγηση του Ιερού Ευαγγελίου για την Θεία και φρικτή Μεταμόρφωση του Κυρίου παρουσιάζοντάς μας τον Μωυσή και τον Ηλία, καθώς και η παραβολή του Λαζάρου και του πλουσίου μας δείχνουν καθαρά ότι οι νεκροί διαθέτουν τέλεια συνείδηση.

Αυτοί που φεύγουν διατηρούν την πνευματική τους επικοινωνία με τα μέλη της Εκκλησίας, που βρίσκονται στη γη διά μέσου της κοινής αγάπης στο Χριστό. Αυτή η αγάπη συνδέει σε ένα σύνολο τους πιστούς. Τους συνδέει διότι η Εκκλησία είναι μία και έχει κεφαλή της το Χριστό. Σώμα της Εκκλησίας εί-

μαστε όλοι εμείς που πιστεύουμε και ξεχωριστά κάθε ένα μέλος του σώματος αυτού.

Ο Θάνατος μόνον αισθητά αλλάζει τις σχέσεις μεταξύ εκείνων που πέθαναν και ζουν. «Είτε ζούμε είτε πεθαίνουμε ανήκουμε στον Κύριο». Η Εκκλησία διακρίνεται σε **Θριαμβεύουσα** και **Στρατευομένη** (Ρωμ. 14,7-8). Στην Θριαμβεύουσα ανήκουν εκείνοι που τελείωσαν νικηφόρα τον αγώνα τους στην επίγεια ζωή και αναμένουν τον στέφανο της δικαιοσύνης «έν εκείνη τη ημέρα». Στην Στρατευομένη ανήκουν εκείνοι που ακόμη αγωνίζο-

νται εναντίον της αμαρτίας, για να φθάσουν στην τελείωση. Τα μέλη της Θριαμβεύουσας και της Στρατευομένης Εκκλησίας έχουν μία άρρηκτη σχέση μεταξύ τους. Όσοι βρίσκονται στον ουρανό δεν αδιαφορούν για εκείνους που βρίσκονται ακόμη στην παρούσα ζωή. «Ο επίγειος Θάνατος, ο χωρισμός της ψυχής από το σώμα, δεν καταστρέφει τη σχέση του πιστού με την Εκκλησία. Δεν τον ξεχωρίζει από τα άλλα εν Χριστώ συμμέλη του».

Άλλωστε η αγάπη είναι αιωνία, όπως και οι ψυχές. Από τις πολλές μαρτυρίες που

υπάρχουν στην Αγία Γραφή, αλλά και προ πάντων στην Εκκλησιαστική μας Ιστορία και Παράδοση, πληροφορούμαστε ότι υπάρχει αμοιβαία πνευματική επικοινωνία και συμπαράσταση με την αγάπη και την προσευχή υπέρ αλλήλων μεταξύ των μελών της ουράνιας και επίγειας Εκκλησίας, διότι όλοι μαζί αποτελούμε «μία κοινωνία αγίων». Όσοι εξέδυσαν, δηλ. πέθαναν, και

όσοι ζούμε στον Κόσμο αυτό βρισκόμαστε σε μυστική και υπερφυσική κοινωνία ζωής, προσευχής και αδελφικής αγάπης μεταξύ μας. Με τον δεσμό αυτό οι μεν βοηθούν τους δε. Έτσι όρισε η αγάπη του Θεού, θέλοντας ο ένας να σωθεί με την βοήθεια του άλλου.

Πάνω στη σχέση αυτή βασίζονται τα μνημόσυνα της Εκκλησίας μας, η οποία ανέκαθεν τα επιτελούσε και προσευχόταν για τους κεκοιμη-

μένους. Αν δεν ωφελούσαν, δεν θα τα επιτελούσε και δεν θα δέονταν για τους κεκοιμημένους.

Από την Παλαιά Διαθήκη

Την πρώτη αναφορά την έχουμε στο βιβλίο του Νεεμιά, όπου οι Ισραηλίτες παρακάλεσαν τον Θεό να συγχωρέσει τις αμαρτίες των προκεκοιμημένων Πατέρων τους. «Την ει-

κοστή τέταρτη μέρα του ίδιου μήνα, άρχισαν οι Ισραηλίτες νηστεία. Φορούσαν πένθιμα ρούχα και έριχναν χώμα στο κεφάλι τους. Αυτοί είχαν χωρισθεί από όλους τους μη Ιουδαίους, πού υπήρχαν στην περιοχή τους και είχαν συγκεντρωθεί, για να εξομολογηθούν τις αμαρτίες τις δικές τους και των προγόνων τους. Επί τρεις ώρες στέκονταν όρθιοι και άκουγαν την ανάγνωση από το βιβλίο του νόμου του Κυρίου του Θεού

τους, για να Τού ζητήσουν συγχώρεση» (Νεεμίας 9,1-5).

Από την Καινή Διαθήκη

Στην Καινή Διαθήκη αναφέρει ο Απόστολος Παύλος για τον **Ονήσιμο**, πού είναι ήδη νεκρός, στη Β' προς Τιμόθεον επιστολή: «Είθε ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός να δώσει να βρει έλεος από τον Κύριο και Πατέρα την ημέρα εκείνη της Δευτέρας Παρουσίας» (Β' Τιμ. 1,18).

Γι' αυτό και τα μνημόσυνα παρουσιάζονται από τους πρώτους αιώνες στη ζωή της Εκκλησίας μας. Και τούτο, διότι, όπως γράφει ο Απόστολος Παύλος, ζωντανοί και νεκροί είμαστε «σώμα Χριστού και μέλη εκ μέρους» (Α' Κορ. 12,27). Αυτά από το χώρο της Αγ. Γραφής.

Σύμφωνα λοιπόν με ομόφωνη αγιοπατερική μαρτυρία, την οποία επιβεβαιώνει αδιάκοπη εκκλησιαστική παράδοση αιώνων, οι ειδικές ευχές για τους νεκρούς θεσπίστηκαν από τους αγίους αποστόλους. Η θέσπιση αυτή έχει δύο βασικά δογματικά θεμέλια: α) την έννοια της Εκκλησίας ως κοινωνίας

αγίων, που αποτελείται όχι μόνο από τους ζωντανούς αλλά και τους «κεκοιμημένους» χριστιανούς και β) την πίστη στη μεταθανάτια ζωή, την ανάσταση και την τελική κρίση.

Επιπλέον η διδασκαλία και η διαχρονική πράξη της Εκκλησίας μας προτρέπουν να εκδηλώνουμε τη μέριμνά μας για την ανάπαυση μιας ψυχής όχι μόνο με προσευχές αλλά και με έργα αγάπης. Έτσι οι Αποστολικές Διαταγές παραγγέλνουν να προσφέρονται στους φτωχούς ορισμένα από τα υπάρχοντα του νεκρού στη μνήμη του. Και ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ερμηνεύοντας το κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο, συμβουλεύει να κάνουμε τέτοιες αγαθοεργίες, «ώστε, αν μεν ο νεκρός είναι αμαρτωλός, ν' απαλλαγεί από τις αμαρτίες του‡ και αν είναι δίκαιος, να λάβει μεγαλύτερο μισθό και ανταπόδοση». Οι προσευχές, από το άλλο μέρος, για τους νεκρούς περιλαμβάνουν τόσο την μνημόνευση των ονομάτων τους στις θείες λειτουργίες, όσο και την τέλεση ειδικών ακολουθιών, των μνημοσύνων.

Ήδη στις **Αποστολικές Διαχρές** βρίσκεται η διάκριση των μνημοσύνων σε «τρίτα», «ένατα», «τεσσαρακοστά» και ενιαύσια» (ετήσια), ανάλογα με το χρόνο τελέσεως τους από την ημέρα του θανάτου.

Πολλοί συμβολισμοί των επιμέρους μνημοσύνων αναφέρονται από τους πατέρες.

Οι κυριότεροι είναι οι εξής:

Τα **«τρίτα»** συμβολίζουν την ανάσταση του Κυρίου μετά την τριήμερη παραμονή Του στον τάφο και τελούνται με την ευχή ν' αναστηθεί και ο νεκρός στην ουράνια βασιλεία.

Τα **«ένατα»** τελούνται για τα εννέα τάγματα των άυλων αγγέλων, με την ευχή να βρεθεί κοντά τους η άυλη ψυχή του νεκρού.

Τα **«τεσσαρακοστά»** τελούνται για την ανάληψη του Κυρίου, που έγινε σαράντα μέρες μετά την ανάστασή Του. Με την ευχή να ν' αναληφθεί» και ο νεκρός, να συναντήσει το Χριστό στους ουρανούς και να ζήσει για πάντα μαζί Του.

Τα **«ενιαύσια»** (ετήσια) τέλος τελούνται την επέτειο

ημέρα του θανάτου, σε ανάμνηση των γενεθλίων του νεκρού, καθώς για τους πιστούς χριστιανούς ημέρα της αληθινής γεννήσεως είναι η ημέρα του σωματικού θανάτου και της μεταστάσεως στην αιώνια ζωή. Μνημόσυνα αντίστοιχα με τα παραπάνω τελούνται τον τρίτο, έκτο και ένατο μήνα από την ημέρα του θανάτου («τρίμηνα», «εξάμηνα», «εννεάμηνα»).

Τη μεγαλύτερη ωφέλεια πάντως στους νεκρούς την προξενεί η τέλεση της θείας Ευχαριστίας στη μνήμη τους, γιατί τότε με τις μερίδες τους στο άγιο δισκάριο «ενώνονται άόρατα με το Θεό και επικοινωνούν μαζί Του και παρηγορούνται και σώζονται και ευφραίνονται εν Χριστώ» (άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης).

Εκτός από τα ατομικά μνημόσυνα, που γίνονται κατά την τρίτη, ενάτη, τεσσαρακοστή ημέρα από την ημέρα της κοιμήσεως και κατά την ετήσια μνήμη του θανάτου του κεκοιμημένου, η Εκκλησία έχει εισαγάγει σ' όλες τις ακολουθίες της δεήσεις υπέρ αναπαύσεως των ψυχών και μακαρίας μνήμης των προ-

κεκοιμημένων πατέρων και αδελφών μας, δηλαδή γενικές δεήσεις ή και ευχές, που μπορούν να εξειδικευθούν με τη μνημόνευση ονομάτων. Έτσι έχουμε τις εκτενείς του εσπερινού, του όρθρου και της θείας Λειτουργίας (« Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεός... Ἐτιδεόμεθα ὑπέρ μακαρίας μνήμης καί αἰωνίου ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν...»), την ακολουθία της προσκομιδῆς και τα δίπτυχα της θείας Λειτουργίας μετά τον καθαγιασμό, το «Εὐξώμεθα» του μεσονυκτικού και του αποδείπνου, το νεκρώσιμο τροπάριο στην τριθέκτη και ιδιαιτέρως το δεύτερο μέρος του καθημερινού μεσονυκτικού, που στις πηγές χαρακτηρίζεται «τρισάγιον ὑπέρ των κεκοιμημένων» και περιλαμβάνει δύο ψαλμούς (τον ρκ' και ρλγ'), τρισάγιο κ,λπ., τρία νεκρώσιμα τροπάρια («Μνήσθητι, Κύριε, ὡς ἀγαθός...» κ,λπ.) και θεοτοκίο και την νεκρώσιμη ευχή («Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως...»).

Στους κεκοιμημένους και στις δεήσεις ὑπὲρ αὐτῶν εἶναι αφιερωμένα ὅλα τα Σάβ-

βατα του ἔτους. Τότε ψάλλονται νεκρώσιμα τροπάρια και κανόνας συμφώνησε τον ἦχον της εβδομάδος και τελούνται κανονικῶς και τα μνημόσυνα. Εξαιρετικῶς δύο Σάββατα κάθε χρόνο, το Σάββατον πρὶν την Αποκριά και το Σάββατον πρὶν την Πεντηκοστή, εἶναι ἡμέρες κοινῶν και πανδήμων μνημοσύνων, ἀφού «μνήμην ἐπιτελοῦμεν πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, πατέρων καί ἀδελφῶν». Η ἐπιλογή του Σαββάτου ὡς νεκρωσίμου ἡμέρας οφείλεται ἀφ' ενός μεν στον χαρακτηρισμό της στη Γένεση ὡς ἡμέρας «καταπαύσεως» ἀπό των ἔργων του δημιουργοῦ του κόσμου Θεοῦ (Γεν. β'2), ἀλλά και για τον «σαββατισμό» του Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ στον τάφο κατά το Σάββατο ἐκεῖνο της εβδομάδος των αγίων παθῶν

Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί, αν και αυτονόητο, ὅτι η Ἐκκλησία τελεί μνημόσυνα μόνο για τους χριστιανούς που κοιμήθηκαν μέσα στους κόλπους της. Δεν τελεί μνημόσυνα για ὅσους δεν εἶναι ορθόδοξοι χριστιανοί.